

4. «Правила професійної етики нотаріусів України». Затверджено Наказом Міністерства юстиції України 14.03.2013 № 431/5. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0424-13>. Заголовок з екрану

Фріс І.П. До поняття нотаріальної діяльності

В статті розглядаються питання змісту нотаріальної діяльності в контексті юридичної діяльності у цілому. Аналізуються її типи, ознаки та види.

Ключові слова: нотаріус, нотаріальна діяльність, типи нотаріальної діяльності, ознаки нотаріальної діяльності

Фріс И.П. К понятию нотариальной деятельности

В статье рассматриваются вопросы содержания нотариальной деятельности в контексте юридической деятельности в целом. Анализируются её типы, признаки и виды.

Ключевые слова: нотариус, нотариальная деятельность, типы нотариальной деятельности, признаки нотариальной деятельности

Fris I. The concept of notarial activity

This paper deals with the content of notarial activities in the context of legal practice in general. It is analyzed their types and characteristics.

Keywords: notary, notary activities, types of notarial activity, signs of notarial activity

Шинкарук Н.В.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

УДК 342.9: 346.7

Україна в умовах енергетичної кризи потребує напрацювання якісно нових механізмів правового регулювання відносин у сфері електроенергетики. Вихід з даної ситуації можливий шляхом застосування адміністративно-правих заходів регулювання відносин в електроенергетичній сфері, що забезпечать впровадження таких перспективних поновлюваних та нетрадиційних джерел енергії, як сонячна енергія, теплова, вітроенергетика, мала гідроенергетика, біогаз, біодизельне паливо, шахтовий метан, некондиційний газ, штучне вуглеводневе паливо та деякі інші, які вже не один рік використовуються в розвинутих країнах світу [1, с.117-141].

Сучасний незадовільний стан відносин у електроенергетичній сфері, що проявляється у зменшенні виробництва електроенергії на 40%, при одночасному підвищенні питомої ваги споживання усіх видів паливно-енергетичних ресурсів [2] зумовлює потребу у напрацюванні дієвих адміністративно-правових механізмів регулювання відносин у сфері електроенергетики. А отже, виникає і потреба у визначенні сутності «відносин у сфері електроенергетики» та поняття їх адміністративно-правового регулювання.

Мета статті полягає у виявленні сутнісного правового змісту поняття «адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики» та спробі визначення меж даного виду суспільних відносин, його юридичного і, відповідно, законодавчого термінологічного наповнення, в тому числі чіткого визначення задля вироблення дефініційного інструментарію, адекватного нагальним потребам правової охорони електроенергетичних відносин як особливої складової (сфери) господарсько-економічної діяльності людини. Це також дозволить оптимізувати механізми державного регулювання й управління в цій сфері, зокрема шляхом встановлення меж реалізації власних прав для суб'єктів правовідносин – користувачів електроенергетики.

Наукові дослідження, пов'язані з питанням правового регулювання в енергетичній сфері, здійснювали такі вітчизняні науковці як Губрієнко О. М., Дрожжин Д. Ю., Дячкін О. П., Кострубіцька О. Є., Сагір В. Г., Шемшученко Ю. С. та інші. Проте питання адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики залишилося поза увагою науковців.

Криза в економіці України значно загострила стан справ у електроенергетиці, негативні тенденції загрозливого характеру пов'язані із незадовільним технічним станом енергетичного обладнання, постачанням станцій паливно-енергетичними ресурсами, збитковістю енергопостачальних підприємств, станом розрахунків за спожиту електроенергію [3, с. 4]. За таких умов виникла природна необхідність реформування даної галузі економіки. Окремі вчені вбачали можливість підвищення ефективності функ-

ціонування галузі шляхом оновлення виробничих потужностей, залучення значних інвестицій, підвищення якості продукції та послуг [4, с. 61]. Аналізуючи дослід Польщі, Угорщини і Чеської Республіки переконливою виступає необхідність загального реформування суспільно-економічних відносин, що зможе забезпечити подолання кризових явищ і згуртувати суспільство навколо загальнонаціональних орієнтирів [5]. На нашу думку, з цим варто погодитися, адже дані завдання вимагають якнайскорішого, але виваженого вирішення. Від них залежить життєдіяльність усієї української електроенергетики вже у найближчій перспективі. Окрім того, вважаємо, що задля позитивного розвитку даної галузі у майбутньому слід, зокрема напрацювати конкретні правові механізми її вдосконалення.

Сфера електроенергетики, як і будь-яка інша галузь економіки складається з суспільних відносин, які регулюються правовими нормами, зокрема адміністративно-правовими, адже адміністративне право регулює дуже широкий спектр суспільних відносин. Слід визначити, що саме становлять собою відносини у сфері електроенергетики, окреслити їх межі та зрозуміти яким чином дані відносини регулюються нормами адміністративного права.

Поняття «відносини у сфері електроенергетики» в енергетичному законодавстві України є основною, системоутворюючою дефініцією, від змісту якої прямо залежить спектральне поле правовідносин у електроенергетичній сфері, що регулюються як безпосередньо вищезазначеним законодавчим пакетом, так і дотичними законодавчими актами (енергетики). А отже, дане поняття є ґрунтом для поступового розвитку цілісної законодавчої бази та її внутрішньої синхронізації й гармонізації. Беручи до уваги те, що вектор соціально-економічного розвитку на сьогодні спрямовано на невпинне зростання споживання енергоресурсів, а також з огляду на глобальні кліматичні та похідні зміни планетарного життя, ймовірно подальше інтенсивне використання енергетичних ресурсів на принципово інших засадах. Таким чином, можна стверджувати, що в сенсі адміністративно-правової охорони

відносин у сфері електроенергетики, остання як особлива галузь економіки держави на сьогодні входять до низки найвагоміших об'єктів захисту. Саме тому аналіз поняття «відносини у сфері електроенергетики» в його науково-юридичному становленні й динаміці та законодавчому закріпленні залишається об'єктивною необхідністю. Чітке юридичне визначення даного поняття дозволить правильно встановити межі даних відносин, що підпадають під дію енергетичного законодавства, а також ускладнить неоднозначне його тлумачення та застосування в різних значеннях як в науковій роботі, так і в процесі законотворчої, правозастосовної діяльності.

Межі даних правовідносин слід виокремлювати через аналіз притаманних їм ознак. По-перше, слід зазначити, що відносини у сфері електроенергетики є підвидом суспільних відносин, адже дані відносини складаються в соціумі. Електроенергетична галузь є галуззю господарсько-економічної діяльності і здійснюється задля її використання людиною.

По-друге, для встановлення змісту суспільних відносин у досліджуваній нами сфері слід звернутися до Закону України «Про електроенергетику», який відповідно до ст. 2 покликаний регулювати відносини, що виникають у зв'язку з виробництвом, передачею, розподілом, постачанням і використанням енергії, державним наглядом за безпечним виконанням робіт на об'єктах електроенергетики незалежно від форм власності, безпечною експлуатацією енергетичного обладнання і державним наглядом за режимами споживання електричної і теплової енергії, а також з централізованим диспетчерським (оперативно-технологічним) управлінням [6]. Отже, змістом даних суспільних відносин є відносини пов'язані з виробництвом, передачею, розподілом, постачанням та використанням електроенергії.

По-третє, відносини у сфері виробництва, передачі, розподілу, постачання та використання електроенергії врегульовані галузевими нормативно-правовими актами, покликаними захищати даний вид суспільних відносин. Отже, відносини у сфері електроенергетики слід визначити, як суспільні відносини пов'язані

з виробництвом, передачею, розподілом, постачанням та використанням електроенергії, що врегульовані та охороняються нормативно-правовими актами, зокрема нормами адміністративного права.

Спробуємо дослідити поняття «адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики» через аналіз загальних ознак адміністративно-правового регулювання. В теорії адміністративного права, під адміністративно-правовою нормою визначають правило поведінки, що встановлюється (законодавчими або виконавчими) органами державної влади, з метою врегулювання суспільних відносин у сфері публічного управління [7, с. 34].

Перед нормами адміністративного права стоїть наступна система задач, а саме:

- впорядкування різних компонентів системи державного управління, виконавчо-розпорядчої діяльності;
- закріплення науково обґрунтованих і найбільш доцільних взаємин між керуючими і керованими системами;
- регламентація зв'язків різних галузей публічного управління, взаємодії органів публічної влади з підприємствами, установами, організаціями та громадянами, тобто з юридичними і фізичними особами.

Таким чином, сутність адміністративно - правового регулювання полягає в упорядкуванні публічних відносин, у встановленні за допомогою норм адміністративного права юридичних прав і обов'язків учасників енергетичних правовідносин. Виходячи з об'єктивних закономірностей суспільного розвитку, політики держави і норм моральності, адміністративно-правові норми покликані визначати, якою має бути поведінка суб'єктів електроенергетичних відносин.

Адміністративно-правове регулювання носить державно-владний характер. Тому виконання, використання, дотримання і застосування правил, визначених нормами адміністративного права, гарантуються в разі потреби заходами державного примусу. Творча роль норм адміністративного права виявляється

не лише в самому регулюванні суспільних відносин, але і в його виховному впливі на людей, у формуванні у них правосвідомості. Сама мета норм адміністративного права зумовлює добровільне їх дотримання більшістю суб'єктів адміністративного права. Примус застосовується у випадку невиконання або порушення вимог адміністративно-правової норми.

Виходячи з загального поняття адміністративно-правового регулювання, можна зробити висновок, що зміст адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики полягає в наступному:

- в упорядкуванні і закріпленні найбільш доцільних суспільних відносин (в нашому випадку відносин суспільні відносини пов'язані з виробництвом, передачею, розподілом, постачанням та використанням електроенергії);

- в охороні врегульованих правом публічних відносин;

- в породженні і розвитку нових суспільних відносин, відповідних вимогам об'єктивних законів розвитку нашого суспільства;

- у витісненні зі сфери публічного управління суспільних відносин, що не відповідають сучасним умовам.

Норми адміністративного права організують, упорядковують і удосконалюють відносини, які складаються в сфері виробництва, передачі, розподілу, постачання та використання електроенергії. За допомогою адміністративно-правових норм визначаються правове положення і компетенція органів виконавчої влади, органів публічного управління, покликаних здійснювати регулювання відносин у сфері електроенергетики, регламентується їх діяльність, її форми і методи, порядок взаємин з іншими суб'єктами управління.

Адміністративним законодавством забезпечується охорона (захист) адміністративно - правових відносин у електроенергетичній сфері від можливих порушень. Охоронні норми наказують утримуватися від здійснення протиправних діянь, безпосередньо регулюють відносини, що виникають у зв'язку з дезорганізацією

чи порушенням адміністративно-правової системи, відносини, пов'язані із застосуванням заходів адміністративного примусу.

Історія адміністративного законодавства свідчить, що на всіх етапах розвитку нашої держави адміністративно-правове регулювання відіграло важливу роль у виникненні, розвитку і формуванні нових видів адміністративно-правових відносин задля забезпечення публічних прав та свобод людини і громадянина. Цей напрямок адміністративно-правового регулювання набуває винятково важливого значення в сучасний період. Прийняті за останні роки державою нормативно-правові акти по переходу до ринкових відносин управління економікою, соціальною сферою й іншими сферами життєдіяльності містять численні норми, спрямовані на розвиток нових управлінських відносин.

Слід погодитися з Галуцько В. В., який визначає поняття «адміністративно-правове регулювання» як цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [8].

Адміністративно-правове регулювання сприяє інтенсифікації й упорядкуванню діяльності органів публічного управління енергетичною сферою. Державою намічений і реалізується комплекс заходів щодо подальшого вдосконалення організаційної структури даних органів виконавчої влади, форм і методів їх діяльності, зміцненню кадрів, комп'ютеризації управлінської праці, зміцненню державної дисципліни і законності в усіх ланках, розвитку самоврядування. У вирішенні цих завдань важливу роль виконують норми адміністративного права, які безпосередньо забезпечують юридичне оформлення процесів удосконалювання і організації діяльності органів виконавчої влади, що здійснюють державне регулювання у сфері електроенергетики.

Таким чином, адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики служить інтересам суспільства у всіх сферах взаємодії публічної адміністрації та об'єктів публіч-

ного управління. Норми адміністративного права породжують нові публічно-управлінські правові відносини, викликані сучасними внутрішніми і зовнішніми умовами розвитку суспільства, сприяють вдосконаленню існуючих суспільних відносин.

Сприяючи зародженню і розвитку нових суспільних відносин, адміністративно - правове регулювання витісняє зі сфери публічного управління застарілі, які не сприяють вдосконаленню регулювання в господарській, соціально-культурній, соціально-політичній сферах, а також у сфері міжгалузевого управління, адміністративні відносини.

Форми впливу юридичних норм на суспільні відносини та особливості їх застосування залежать від предмета і завдань правового регулювання. Для адміністративно-правового регулювання відносин у сфері виробництва, передачі, розподілу, постачання та використання електроенергії характерним є застосування розпорядження до вчинення дій, дозволу, заохочення до дії і заборони (як окремо, так і в поєднанні).

Однак, «доля участі» зазначених норм в адміністративно-правовому регулюванні неоднакова. Це пояснюється тим, що здійснення публічного регулювання як організуючої цілеспрямованої діяльності є неможливим без владного встановлення належної поведінки, без розпорядження до дії, що виходить від суб'єкта публічного управління до його об'єкта, тобто від керуючого до керованого. Часто використовуються дозвіл і заохочення до дії, оскільки публічне управління носить творчий характер і припускає ініціативу керованих. Що стосується заборони, то він має порівняно меншу сферу дії.

Таким чином, вищезазначене дозволяє зробити висновок, що адміністративно-правове регулювання у сфері електроенергетики це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини, що виникають у процесі виробництва (в тому числі виробництва в режимі комбінованого вироблення електричної і теплової енергії), передачі електричної енергії, централізованого диспетчерського (оперативно-технологічне) управління в електроенергетиці, збуту та споживання електричної енергії з

використанням виробничих та інших майнових об'єктів (у тому числі таких, що входять до Єдиної енергетичної системи України) з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави.

1. Шевченко В.І., Півень Л.З. *Енергетика України: Який шлях обрати, щоб вижити? (Незалежне дослідження електроенергетики)*. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 1999. – 188с.
2. *України. Реальна економіка та її сектори*. – Квартальний статистичний огляд. – Том 2. – №1. Світовий Банк, 1996.
3. Сагір В.Г. *Державне регулювання природних монополій (на прикладі електроенергетики): [Текст] дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Сагір В.Г.; Донецький держ. ун-т управління*. – Донецьк, 2004р. – 284 арк.
4. Дрожжин Д.Ю. *Розвиток державного регулювання електроенергетики в Україні [Текст] дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Дрожжин Д.Ю.; Національна академія держ. управління при Президентові України, Харківський регіональний ін-т держ. управління*. – Х., 2006. – 192 арк.
5. *Economic Survey of Europe 1998, V.1, UN, New-York-Geneva, 1998.*
6. *Про електроенергетику/ Закон України від 16.10.1997 № 575/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 1, ст. 1*
7. *Административное право Украины*. – 2-е изд., перераб. и доп. [Учебник для студентов высш. учеб. заведений юрид. спец. / Ю.П. Битяк, В.В. Богуцкий, В.Н. Гарацук и др.]; Под ред. проф. Ю.П. Битяка. – Харьков: Право, 2003. – 576 с.
8. Галуцько В.В., Єцук О.М. *Поняття та зміст адміністративно-правового регулювання/В.В.Галуцько, О.М.Єцук // Actual problems of corruption prevention and counteraction [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.law-property.in.ua/articles/general-administrative-law/94-the-concept-and-content-regulation-administratyvnopravovoho.html>*

Шинкарук Н.В. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики

Досліджено основні засади адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики. Шляхом аналізу загальних ознак надано визначення поняття адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики та окреслено їх межі.

Ключові слова: електроенергетика, адміністративно-правове регулювання, відносини у сфері електроенергетики, правова охорона електроенергетичних відносин.

Шинкарук Н.В. Административно-правовое регулирование отношений в сфере электроэнергетики

Исследованы основные принципы административно-правового регулирования отношений в сфере электроэнергетики. Путем анализа общих признаков дано определение понятия административно-правового регулирования отношений в сфере электроэнергетики и очерчены их границы.

Ключевые слова: электроэнергетика, административно-правовое регулирование, отношения в сфере электроэнергетики, правовая охрана энергетических отношений.

Shynkaruk N. V. Administrative and legal regulation of the relations in the electric energy sector.

The main principles of the administrative and legal regulation of the relations in the electric energy sector were explored. By analyzing the common features, was given the definition of the administrative and legal regulation of the relations in the electric energy sector and their limits were outlined.

Key words: electrical energy industry, administrative and legal regulation, relations in the electric energy sector, legal protection of the electric energy relation.